

A Szépművészeti Múzeumban jártunk

A Dohány utcai körzet tagjai évről-évre, egy-két alkalommal múzeumlátogatáson vesznek részt. Január 12-én ezúttal a Szépművészeti Múzeumba jutottunk el majd százan, három (!) csoportban, s Rembrandt és holland kortársai festményeivel ismerkedhettünk.

Bár minden, újságírókat képző iskola talán első előadásán elhangzik, az olvasót nem érdekli, a szerző kit, mit szeret stb. Ezt ezúttal is figyelmen kívül hagyom...

Bevallom a korábbiaknál jobban vonzott ez a tárlat, mert szeretem ezt a kort, kedvelem a hollandokat. S Rembrandtot is. Főként, mióta olvastam az életéről szóló könyvet. A kiállításról mégis kicsit vegyes érzésekkel távoztam. Pontosabban, hiányoltam az ismert(ebb) Rembrandt képeket. Ezen túl viszont remek élménnyel gazdagodtam. De ez nem csak a pazar képeknek volt köszönhető. A közepső turnusba kaptam „besorolást”, s áldhattam jó sorsomat. Fantasztikus tárlatvezető kalauzolt bennünket Evelyn Brockmann személyében. Nem egyetlenként, csak ámultam az ifjú hölgy tudásán.

Kezdeként a történelmi korról, a XVI-XVII. századi németalföldi (holland-spanyol) szabadságharcra ismerkedhettünk meg. Szó volt arról, hogy hollandoknál a kálvinistáké lett a vezető szerep, s csupán egy-egy rész maradt katolikus, ám mindenki szabadon gyakorolhatta vallását, így a zsidók is. Más szemmel néztük a kiállítást, amikor megtudtuk, míg korábban az egyház, illetve az uralkodók voltak a festők fő megrendelői, ebben a korban már a gazdag polgárság, a különböző egyesületek, szakmák képviselői igényelték képeket. S fizettek főként a portrékért, vagy a családot, csoportot ábrázoló művekért. Evelin nem csak könyvekből, tanulmányokból, vagy éppen PhD dolgozatokból idézett, de oly szenvedéllyel magyarázta a legapróbb finomságokat, mint az ecseten még éppen megmaradó pár csepp fehér festék elhelyezését a képen, akár

– ahogy Spann Ricsi barátom fogalmazott, - egy sommelier, aki az adott bor minden kis részletére felhívja a figyelmet. Vezetőnk szavai nyomán nem csak láttuk a citrom héját, húsát, de szinte éreztük illatát, ízét. S szívesen bele is kóstoltunk volna... Kifejezetten érdekes volt, amikor arról beszélt, hogy azt a hatalmas, egy gazdag családot ábrázoló képet, amely előtt éppen álltunk, eredetileg úgy helyezték el, hogy a lakásba lépő pont szembe találja magát vele. Mi több a festmény jobb sarkában látható kék függőny fölött ugyanolyan színű függöny volt a valóságban is, mint egy folytatásként.

A kiállítás amúgy maga is a hét témát ölel fel: a

történelmi háttér; a portré; a csendélet, mely a gazdagságot hirdeti, a vallás; Rembrandt és kortársai; a városi élet, s végül a tájképek. Láthattuk Rembrandt elsőnek ismert festményét és utolsó képét is. A legkorábbi, 1623-ban készült Szemüvegárus című szülővárosából, Leidenből érkezett, míg az utolsónak tartott, a halála évében, 1669-ben készült Önarckép a firenzei Uffiziből. Míg „A festő önarcképe harmincnégy éves korában” című kép érdekessége, hogy Rembrandt magát egy aprólékosan kidolgozott, – száz évvel korábbi – ruhában ábrázolja. A szokatlan kosztüm mellett a testtartás is a velencei festő, Tiziano egyik portréjára utal. /A festmény több tízmilliárd forintot ér!/
Vermeer 38 ismert képe közül még egy sem járt fővárosunkban, most rögtön három, közte a legismertebbek közül kettő: az Asztronóus és a Geográfus. Az utolsó két teremben is láthattuk izgalmas alkotásokat. Városrészlet, kőházakkal, szabályos utcákkal az 1600-as évekből. Amely azt bizonyítja, vélhetően az építészet is jóval fejlettebb volt, mint Európa sok országában... A havas tájképeken pedig az önfeledt játékot, a szánkó, a fakutya elődjét fedezhettük fel. Sőt, sportrajongók figyelmébe ajánlom a több képen szereplő „jégkorongozókat”!

A kiállítás Forgács Péter, Rembrandt önarcképeiből készített remek videoinstallációjával zárul. A majd 100 festő, több mint 176 alkotását felvonultató kiállítás, még február 15-ig látható, az azt követően bezáró Szépművészeti Múzeumban. Érdemes megnézni!

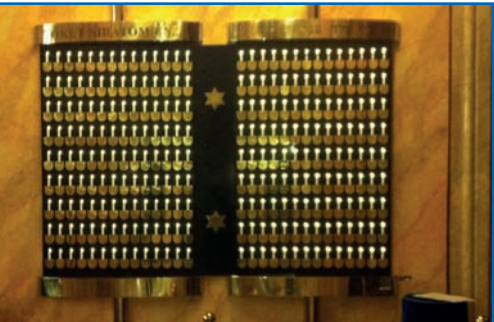
Mi pedig várjuk a következő múzeumlátogatást...

(sch)

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Blau Sándor	február 1.	Réti Gyula	február 11.	Kemer Sarolta	február 21.
Silberer Mihály	február 3.	Rosenstein Dávid	február 11.	Kéri Lajos	február 22.
Katarina Svarcova	február 7.	Hirn Károly	február 14.	Márkus László	február 23.
Vadas Árpád	február 7.	Farkas Jenő	február 15.	Monoki József	február 24.
Suchman Andor	február 8.	Schaffer D. Dezsőné	február 17.	Sommer Istvánné	február 26.
Zallel Béláné	február 10.	Zóber Jenő	február 17.	Mór Neumann	február 28.

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Várkonyi Tibor és Dési János írása (5. és 8. oldal)

A Dohány körzet elmúlt hónapja (6-7. oldal)

Hetven éve szabadult fel a budapesti gettó (3. oldal)

Fotó: Villányi András

A tíz csapástól a tízparancsolatig, s a törvényekig

Voéró
Jelentése: „Megjelentem”. I.ten tudatja Mózesrel a tetragrammatont, az Ő négybetűs nevét, amely az örökkévalóságot szimbolizálja. Mózes visszatér Egyiptomba, és megkezdí küldetését, Izrael népének ki-szabadítását. Elmegy testvérel, Áronnal a Fáraóhoz, hogy a nép szabad-ságát követelje. A Fáraó – érthető módon – csak gúnyosan elutasítja őket. Az uralkodó macacsságát a tíz csapás törte meg. A víz vérré válása, békák, rovarok, vadállatok, dögvész, kiütés, jégeső, sáskajárás, sötétség, és az el-sőszülöttek halála. Utóbbinak szörnyű hatása az államgépezet összeomlá-sával, és lázadással fenyegetett, erre megnyitotta az uralkodó a szabadulás kapuit Izrael gyermekei előtt. A szidra elbeszéli az első hét csapás történetét.

Baj
Jelentése: „Menj be”, mármint a Fáraóhoz, Egyiptom uralkodójához, hogy figyelmeztess, ha tovább macacskodik, érkezik a nyolcadik csapás. A keleti szél a sáskák sokaságát hozta, elborítva az országot. Fáraó környezete, a tanácsnokok sem hallgattak tovább, azt javasolták, legyen, ahogy Mózes akarja. Mikor a nyugati szél elvitte a sáskákat, megkeményedett az ural-kodó szíve és nem bocsátotta el Izraelt Egyiptomból. Kilencedik csapásként sötétség borult Egyiptomra, olyan sűrű sötétség, hogy járni sem lehetett. De Gósen földjét nem érte a csapás. A tizedik csapás bizonyult a legerősebbnek, a legfájdalmasabbnak: az első-szülöttek halála. A csapás előtt I.ten parancsba adja Izrael gyermekeinek, hogy egy bárány vérével jelöljék meg házaikat, amelyeket így elkerül a halál. A bá-rány vérének mai „leszármazottja” a mezüze, mely ott van a zsidó házak aj-taján. A kivonulás hónapja, Niszán lett, az első a hónapok között. A bárány pedig évszázadokon át megmaradt áldozati állatnak, melyet az Exodus évfor-dulóján levágtak, megsütöttek és elfogyasztottak. Az évforduló, az áldozati bárány és a köré épült tórai ünnep neve a halál elkerülésére utal: Pészách.

Bösálách
Nem sokkal azt követően, hogy elengedte országából Izrael fiait, a fáraó utánuk ered seregei élén, hogy visszatérésre kényszerítse őket. A zsidók beszorultak a serege és a tenger közé. Az Ő.való utasítja Mózeset, hogy nyújtsa ki botját a tenger vize fölé, mire a tenger kettéválik, és a zsidók száraz lábbal kelnek át rajta, az őket üldöző egyiptomiak fölött pedig ösz-szezárul a víz, és mind egy szálíg odavesznek. Mózes és Izrael gyermekei dicsőítő és hálálkodó éneket zengnek az Ő.valónak. A sivatagban szomjúság és éhség győtri a népet, amely rendre panaszkodik emiatt Mózesnek és Áronnak. Az Ő.való csodálatos módon megédesíti Mára vizét, majd segítségével Mózes vizet fakaszt egy sziklából. Reggel, még hajnalhasadta előtt mannát hullat az égből, esténként pedig fürjeket küld az izraeliták táborába. Izrael gyermekei utasítást kapnak, hogy pénteken dupla adag mannát gyűjtsenek, mert szombaton, az Ő.való által elrendelt pihenőnapon tiszta marad az ég. Vannak engedetlenek, akik a hetedik napon is kimennek man-náért, de semmit sem találnak. Áron egy üvegedényben elzár egy kis adag mannát, bizonyosságul a jövő nemzedékei számára. Refidimben a népet megtámadják az amalekiták, akikre Mózes imái és Jó-zsua seregei vereséget mérnek.

Jiszraj
Mózes apósa, Jiszraj, ellátogat Midjánból az izraeliták táborába, mert hal-lotta, hogy hatalmas csodákat tett az Ő.való Izrael népe kedvéért. Magával vitte Mózes feleségét és két fiát, akiket Mózes – Áron tanácsára – haza-küldött mielőtt beléptek Egyiptomba. Jitró azt tanácsolja Mózesnek, hoz-zon létre egy előjárókból és bírákból álló hierarchiát, hogy segítse a kormányzás és az igazságszolgáltatás feladataiban. Izrael gyermekei a Szináj hegygel szemben táboroznak, ahol Mózes tu-datja velük, az Ő.való arra szemelte ki őket, hogy az Ő „papi birodalma” és „megszentelt népe” legyenek. A nép erre kijelenti: „Mindazt, amit az Ő.való mondott, meg fogjuk cselekedni!” Mózes felkészíti a zsidókat a

Kinyilatkoztatásra, és figyelmezteti a népet, hogy három napon át tartóz-kodjanak a házaselettől, és készüljenek a nagy eseményre. A harmadik hónap (sziván) hatodik napján, hét héttel a Kivonulást köve-tően, Izrael egész népe odagyűlik a Szináj lábához. I.ten aláereszkedik a hegyre mennydörgés, villámlás, gomolygó füst és sófárkúrtölések köze-pette, és hívja Mózeset, menjen fel hozzá. Az Ő.való kihirdeti a Tízparancsolatot, elrendeli Izrael népének, higgyen benne, ne imádjon bálványokat, ne vegye I.ten nevét a szájára hiába, tartsa meg a szombat napját, tisztelje szüleit, ne öljön, ne törjön házasságot, ne lopjon, ne tegyen hamis tanúságot, és ne kívánja azt, ami a másé.

Mispótím
A Kinyilatkoztatást követően az Ő.való hoz egy sor törvényt Izrael népe számára. Ezek közé tartoznak a héber rabszolgákra vonatkozó törvények; a gyilkosságért, emberrablásért, testi sértésért és tolvajlásért járó büntetések; a különféle károkozások jóvátételére; a kölcsönökre vonatkozó magánjogi rendelkezések; a letéteményekre, kölcsönzőkre és a bérlőkre vonatkozó sza-bályok; és a bíróságok igazságszolgáltatásának rendszabályai. Törvény tiltja Izrael gyermekeinek az idegenekkel szembeni rossz bánás-módot; törvény írja elő az évszakokkal kapcsolatos ünnepek megtartását; rendelkezik a terményajándékokról, melyeket a jeruzsálemi Szentélybe kellett vinni. Törvény tiltja a hús és a tej együttfőzését. A hetiszakas 53 parancsolatot tartalmaz – ebből 23 tevőleges parancsolat, míg 30 tiltó. Az Ő.való ígéretet tesz Izrael népének, hogy beviszi a Szentföldre, de óva inti attól, hogy magáévá tegye az ott talált népek pogány szokásait. Izrael népe kijelenti: „Megtesszük, és híven meghallgatjuk” mindazt, amit az Ő.való nekünk parancsol. Mózes, Áronra és Chúr-ra hagyva az izraeliták táborát, felmegy a Szináj hegyére, és ott marad negyven nap és negyven éjjel, hogy átvegye I.tentől a Tórát.

Hétfő: több, mint hét fő!
A hétfő délutáni i.tentisztelet után, 17:30-tól főרבink, dr. Frölich Ró-bert tart – többek között Misna - oktatást az érdeklődő a hölgyeknek és az uraknak a Talmud Tórában. Érdekeségek, kevésbé ismert tények és információk egy órában. Minden héten más és más téma, filmrészletek és zene segítségével. Persze a jelenlevők minden más, a vallással kap-csolatos kérdéseikre is választ kaphatnak. Így a szokások, vagy az éppen aktuális ünnepek kapcsán is faggathatják főרבinkat.

I M A R E N D					
					
Hétköznap: 7. ³⁰ -kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 17. ⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.					
Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!					
Péntek esti ima: 17. ⁰⁰ -kor a Hősök Templomban.					
Szombat reggeli ima a Hősök Templomban: Sachrisz: 9. ³⁰					
Tóraolvasás: 10. ⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10. ⁴⁵					
Vasárnap reggeli ima: 8. ⁰⁰ -kor, esti ima: 17. ⁰⁰ -kor, mindkettő a Talmud Tórában.					
A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.					
Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:					
január 24.	16. ²⁰	február 7.	16. ⁴⁰	február 21.	17. ⁰⁰
január 31.	16. ³⁰	február 14.	16. ⁵⁰		
www.dohany-zsinagoga.hu					

K ö s z ö n e t k o n c e r t a D o h á n y b a n

Nagyszabású koncerttel köszönte meg a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége a Dohány utcai zsinagógában azok támogatását, akik tavaly adójuk 1%-val, vagy másként segítettek.

Az eseményt Heisler András, a Mazsihisz elnöke nyitotta meg: köszön-tötte a vendégeket, zsidókat és nem zsidókat egyaránt. Kiemelte, az egy-házaknak adójuk 1 százalékát felajánlók száma országos szinten csökkent, ám a Mazsihisznél emelkedett.

Házigazdaként dr. Fröhlich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrbabija a 23-as Zsoltárból idézett héberül és magyarul, majd a franciaországi ter-rortámadások áldozataira emlékezve felhangzott az ősi gyászima. A Köszönetkoncert fellépői Benedekffy Katalin és Király Miklós opera-énekeseek, Neumark Zoltán zongoraművész, Kathy Horváth Lajos hege-dűművész, Fekete László főkantor és Rudas Dániel kántor, a Swing a la Django zenekar, s az amerikai Kasai Jnofin jazzmuzsikus voltak. Színpadra lépett még a Liszt Ferenc-díjas Balázs Fecő is, míg Hegyi Bar-bara és Hegedűs D. Géza színművészek erre az alkalomra összeállított Radnóti előadását is meghallgathatta a közönség. A koncertet Havas Judit és Mohai Gábor konferálása tette még színesebbé. S hogy mennyire látványos volt az esemény, arról minden szónál többet mondanak **Villányi András** barátunk csodás képei.

Fotók: Villányi András

Mindenki Charlie... és Lassana!

Fegyveresek támadtak január 7-én Charlie Hebdo című francia satirikus hetilap székházára Párizsban. Tizenketten, újságírók, s két rendőr halt meg az attackban. Az Al Kaida-hoz tartozó testvérpárt két nappal később, tűzharcban megölték Dammartin-en-Goële nevű településén, ahol egy üzemben elbarikádozták el magukat. E napon (9-én) egy másik terrorista egy párizsi kóser élelmiszerboltban gyilkolta meg négy túsztát. A Maliból származó, muzulmán Lassana Bathily, élete kockáztatásával mentett meg zsidó vásárlókat. Kinyitotta a hűtőház ajtaját és bekísérte őket, köztük volt egy csecsemő is. Majd egy teherlifttel kijutott az üzletből. A kommandósok a túszejtőt a tőle származó információk alapján kapták el. A 24 éves fiatalembert azóta is hősként ünneplik, s a napokban megkapta a francia állampolgárságot és egy magas rangú kitüntetést is átvehetett.

A Charlie Hebdo ösét 1960-ban alapították, s kezdetektől fogva a provokáció volt a vezérelv. A negyedmillió példányt is elérő Hara-Kiri, Charles de Gaulle halálakor sütött el egy rossz poént, ezért betiltották. Gyors névcseré jött és ekkortól Charlie Hebdo, amely a 80-as évek ele-

jén csődbe ment és egy évtizedre megszűnt. Eleinte 100-, majd 60 ezer példányban jelent meg az újság, amely nem kímél egyetlen vallást, de politikust sem. Amelynek szerkesztőségére 2011 novemberében dobtak már gyújtóbombát, mert Mohamed prófétát ábrázoló rajzokat közölt le. A lapból az utóbbi időben 30 ezret nyomtak, ám a mézárást követő, ezúttal nem 16, hanem 8 oldalas számból 1 milliót terveztek, végül 3 millió került az utcára. Ám ezt a mennyiséget is pillanatok alatt elkapkodták. Az interneten olykor több ezer eurót is elkértek az amúgy 3 eurós újságért. /A napokban újabb 4 milliót nyomtak!/
Emlékkönyv
Főbbink, a január 11-i köszönetkoncerten „Je suis Charlie” szavakkal nyitotta beszédét, utalva a néhány nappal korábbi mézárásra, illetve a gyászra. A koncert közben emlékkönyv indult útjára a Dohány utcai zsinagógában, amelyet bárki aláírhatott. Múlt kedden, Heisler András, a Mazsihisz elnöke; főbbink, dr. Frölich Róbert; s a Mazsihisz Ifjúsági Csoportjának képviselői felkeresték Roland Galharague urat, Franciaország magyarországi nagykövetét, hogy együttérzésüket fejezzék ki a párizsi terrortámadások miatt. Heisler András átadta az emlékkönyvet, amit ezernél is többen írtak alá. A nagykövet úr jelezte, nagyra értékeli a magyarországi zsidóság gesztusát.

185 nap a Maccabi Eb-ig

Mint arról már többször beszámoltunk július 27-én kezdődik és indulás és augusztus 5-ig tart a következő Maccabi Európa Játékok, amelyet Berlinben rendeznek. A versenyen 30 ország majd 2000 sportolója vesz részt.

Jelen állás szerint a következő sportágak szerepelnek a műsorban: asztalitenisz, bowling, bridzs, díjlovaglás, félmaraton, futsal, golf, gyeplabda, kosárlabda, labdarúgás, lövészet, röplabda, sakk, squash, tenisz, triatlon, tollaslabda, úszás, vívás, vízilabda, úszás. Úgy tűnik, a magyar csapat számára eddig oly sok sikert hozó karate ezúttal sajnos kimarad a programból. /Emlékeztetül, a két évvel ezelőtti Világjátékokon Kunos Zsuzsi és S. Kovács Ádám is aranyérmet szerzett./ Sérülések és egyebek miatt hiányoznak majd a kosarasok is a masters kategóriából. Pedig jó lett volna emlékezni, hiszen Zéppen 20 éve, Amszterdamban a srácok megnyerték a Maccabi Eb-t!

SPORT
ELET A PÁLYÁN
és azon kívül
január 25. 18 óra

Rónai Egon beszélgető partnere:
Gedó György
Olimpiai bajnok ökölvívó

A Maccabi VAC és a Bálint Ház közös sport beszélgetése vendégeinkkel

Hetven éve szabadult fel a budapesti gettó

A pesti gettó felszabadításának 70. évfordulója alkalmából tartottuk az immár hagyományos gyászmemorális találkozást vasárnap, a Dohány utcai zsinagógában, amelynek földszintje teljesen megtelt. Heisler András, a Mazsihisz elnöke ki-fejtette, reméli, a jelen lévő fiatalok megválaszolatlan kérdésekkel hagyják el a zsinagógát, és azokhoz fordulnak, akik még beszélhetnek a hetven éve történekről. Kiemelte, a fiatalok jelenléte azt jelenti, a hagyomány folytatódhat, tudásuk részévé válik, amit az idősebb generáció mesél el nekik.

A gettó
A budapesti „nagy” gettó határait megszabó belügyminiszeri rendelet 1944. november 29-én jelent meg, a Dohány utca, Nagyatádi Szabó (ma Kertész) utca, Király utca, Csányi utca, Rumbach Sebestyén utca, Madách Imre út, Madách Imre tér és Károly körút által határolt területet december 10-én zárták le. A 4513 lakásban összesűfolt emberek száma 1945 elején elérte a 70-80 ezret. A gettó 1945. január 18-i felszabadulásakor a Klauzál téren több mint 3000 temetlen holttestet találtak. Az ostromot és a nyilasok rémuralmát 70 ezer ember élte itt túl.

Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főbbija arról beszélt, amikor a Holokauszt megszámlálhatatlan halottjára emlékezünk, a visszszakapott életet is ünneplik. Hozzátette, két tórai parancsnak teszünk

eleget: emlékezz, és ne felejts! Verő Tamás rabbi hangsúlyozta: emlékezni kell, kik építették fel a gettó falait, kik rombolták le azokat, és kik azok, aki készségesen, bármikor újraépítenék. Hangsúlyozta, az idők őriási terhet viselnek egész életükben – és ezt utódaik is hordozzák –, senki nem tudja kárpótolni őket az elveszített évekért, a békés családi életért, az elveszített gyermekkorért, rokonokért. Emlékeztetett, a vidéki zsidóság elhurcolása után a budapesti zsidók jelentették a zsidóság túlélését, és ha nem menti meg őket a pusztulástól a Vörös Hadsereg, „ma nem lehetnénk itt”. Az eseményen jelen volt a Vörös Hadsereg két – több mint, 90 éves

Fotók: Villányi András

Emléküket őrizzük
Hetven éve lőtték Dunába – sokak mellett – Salkaházi Sárát, illetve Richter Gedeont, akire ma oly büszke a magyar kormány...
Az 1899. május 11-én született Boldog Salkaházi Sára évekig dolgozott újságíróként, s eljegyzett menyasszony is volt. Majd 1927-ben megismerkedett a Schlachta Margit alapította Szociális Testvérek Társasága rend kassai tagjaival, és ez új irányt szabott az életének. A vészorszakban Szociális Testvérek majd ezer üldözöttet bújtattak, százat személyesen Sára nővér mentett meg. 1944. december 27-én zsidók után kutató nyilasok körbevették a Bokréta utcai otthont, négy embert és Bernovits Vilma hitoktatót is őrizetbe vették. Sára nővér az akció végén érkezett, de nem menekült el. Őt is magukkal vitték. A foglyokat a Fővámház elé terelték, levetköztették és a Duna partjára állították őket, majd a Dunába lőtték őket.
Richter Gedeon 1872. szeptember 23-án, 1895-ben szerzett a Budapesti Tudományegyetemen gyógyszerész oklevelet. 1907-ben Kőbányán, a Cserkész u. 63 szám alatt felépítette az első magyarországi gyógyszergyárat, melyet vezérigazgatóként irányított. A gyár első sikere az 1912-ben szabadalmaztatott Kalmopyrin volt, a Hyperol nevű fertőtlenítő tableta az első világháborúban kapott jelentős szerepet. Az első világháború kitörésekor már 24 gyógyszerzabadalma volt. Később a gyár öt világrészre kiterjedő képviselői hálózattal rendelkezett. 1942-ben megfosztották vezérigazgatói tisztségétől (a zsidótörvények miatt), majd a gyárból is kitiltották, ekkortól otthónából illegálisan irányította a céget. 1944 őszén Svájcba távoztatott volna, de nem akarta elhagyni vállalatát. Feleségével őt is Raoul Wallenberg bújtatta. December 30-án kivégezték a nyilasok – a Dunába lőtték...
Hetven éve, 1945. január 17-én tűnt el a sok ezer zsidó életét megmentő svéd diplomata, *Raoul Wallenberg*, akit a szovjetek vittek el. További sorsa, miként halálának pontos időpontja is bizonytalan.

Tizenöt gyümölcs Svát 15-én

A zsidóságban több újév is van. Ez nem is olyan furcsa, mint amilyennek hangzik az elsőre. A nem zsidó naptári évben is sokféle évkezdet és – vég van. Gondoljunk csak a tanév kezdetére és végére, vagy akár a pénzügyi évre. Ez alapvetően ugyanaz a metodika, mint a különböző zsidó újévek. A legfontosabb új esztendő természetesen Rajs Hásónó, Tisri hónap elsőjén és másodikán. Új évkezdet továbbá Niszán hó elseje, a királyok új éve. E dátumtól számították a királyok uralkodásának éveit. Elul első napja a tizedek új esztendeje. E naptól számították a terményekből való adófizetési kötelezettséget.

Végezetül Tu BiSvát, azaz Svát hónap 15. napja a fák újévéként ismeretes. A „Tu” nem szó, hanem, mivel a héber nem használja sem az arab, sem a római számokat, így a betűk rendelkeznek számértékkel. A két héber betű: a ו=9, és a י=6, együtt kiadja a napot, a 15-öt. Azért nem írjuk a számot a logikus 10+5-ös felbontásban, mert e számoknak megfelelő betűk egybeolvasva I.ten egyik nevét adják ki.

Tu B’Shevat eredeti célja a fák terméséből adandó tized kötelezettségének kiszámítása volt. Mózes III./ 19:23-25 kimondja, a fák gyümölcsét nem szabad fogyasztani az első három évben, a negyedik év termését áldozatként be kell mutatni, és utána, az ötödik évtől lehet csak enni a gyümölcsöt. Tu BiSvátkor a fa életének egy újabb évébe lép. Ha Svát 14-én ültettek egy fát, akkor az Tu Bisvát után már második évébe lépett, míg ha Svát 16-án ültették, akkor csak a következő Tu Bisvátkor lett két esztendőös. Tu BiSvát nem szerepel a Bibliában. A Misna a zsidó szóbeli hagyomány 200 körül kodifikált gyűjteménye említi meg Rajs Hásónó traktátusban. Kevés hagyománya, vagy szokás van e napnak. Mózes V/8:8 alapján Izrael földjének hét kiemelkedő terménye van: búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, az olajbogyó és a datolyaméz. Eredetileg ezeket fogyasztották e napon. Később Európában, ahol e gyümölcsök nehezen voltak elérhetőek, Izrael földjéről származó szentjánoskenyeret fogyasztottak, mivel e növény jól tűrte a hosszú utat.

A középkori kabbalisták vezették be a sokféle gyümölcs fogyasztásának szokását. Ma általában tizenötféle gyümölcsöt eszünk e napon, megfelelően a dátumnak. A gyümölcsök számának növelése I.ten dicsőítését jelenti, aki számtalan növényt teremtett. Ugyancsak középkori kabbalista szokás, amely nálunk nem terjedt el, hogy a pészachi széder mintájára TuBisvát-i szédert tartanak. Mindazonáltal széles körű és igen szép szokás, hogy a tizenöt között van olyan gyümölcs, melyet az adott esztendőben még nem ettünk, így arra egy külön bróchet, a sechehejjónut kell mondanunk. Ezzel az áldással hálát adunk I.tennek, hogy megérhettünk egy újabb szép napot.

Pesti Sólet | a Dohány utcai körzet havilapja | 2015. január 23.| 5775. Svát 3.

Pesti Sólet menü a Laky Konyha receptjei alapján

Becsinált csirkeleves (4 főre)

Hozzávalók: 1 kg csirkemell, 1 kg leveszöldség, 0,1 kg margarin, 0,05 kg liszt,2 csomag petrezselyemzöld, só, bors

Elkészítés: Kockákra vágjuk a leveszöldséget, majd megfuttatjuk margarionon. Közben összevágjuk a csirkemellet, sóval, borssal ízesítjük. Miután megpárolódott a csirke és a zöldségek, felengedjük vízzel. Megsórjuk liszttel és az apróra vágott petrezselyemmel. Készre főzzük. Ízesíthetjük ízlés szerint egy pici citromlével is.

Májjal töltött libamell narancsmártással, mazsolás rizzsel (4 főre)

Hozzávalók: 4 db libamell, 0,3 kg máj, 1 db alma, 2 db paprika, 1 db paradicsom, 0,32 kg rizs, 0,05 kg mazsola, vörösbor, 3 db narancs leve, liszt, só, bors

Elkészítés: A megtisztított libamellet átszúrjuk, beletöltjük a kikóserített májat, sózzuk, borsozzuk. Elősütjük egy serpenyőbe, hogy piros legyen, kérget kapjon. Utána tepsibe tesszük, hozzáadjuk az almát, paradicsomot, paprikát összevágva, és 150 fokon sütjük, körülbelül 1-1,5 órán keresztül.

Amikor megsült a hús, elkészítjük a narancsmártást. A tepsiben sült zöldségeket össze-turmixszoljuk, hozzáadjuk a 3 db narancs levét, illetve némi vörösbort, majd kiforraljuk. Barna lisztet készítünk, szárazon lepirítjuk a lisztet. Besűrítjük, ha elkészült, átpasszírozzuk, és tálaljuk. A mazsolás rizshez a rizst olajon megpirítjuk, beletesszük a mazsolát, és felengedjük 0,7 liter vízzel, majd készre főzzük.

Mézes krémes (10 főre)

Hozzávalók: Tésztához (5 lap): 0,15 kg margarin, 0,4 kg liszt, 0,1 kg méz, 0,15 kg porcukor, 3 db tojás, 0,01 kg szódabikarbóna, csipet sütőpor, szegfűszeg, fahéj, 0,1 liter víz
Töltelékhez: 0,4 kg margarin, 0,2 kg kristálycukor, 0,08 kg keményítő, 0,5 liter víz, 0,3 kg baracklekvár
Tetejére: 0,15 kg tortabevonó (étcsokoládé)

Elkészítés: A tészta hozzávalóit összegyúrjuk, kinyújtunk belőle 5 egyforma lapot, majd megsütjük azokat. A krémhez felfőzzük a cukor, a víz és a keményítő keverékét – puding állagúnak kell lennie. Amikor kihűlt, margarinnal habosra keverjük. A lapokat vékonyan lekenjük lekvárral, majd a krémmel összetöltjük.

Az utolsó lap tetejére rácsorgatjuk az olvasztott csokoládét. Végül hűtőben kihűtjük.

Jó étvágyat kívánunk!

5775. Svát 3. | 2015. január 23.| a Dohány utcai körzet havilapja | Pesti Sólet

Zsinagógák a nagyvilágból – Kőbánya

Képeslapok – képes történelem (XXXVI. rész)

Majd három éve, egy 1400 darabból álló magángyűjtemény segítségével járjuk be a világot, hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal stb. foglalkozó lapokat tartalmazza. Sorozatunk elérkezett a hazai zsinagógák meglátogatásához. Látogatásaink újabb állomása Budapest egy újabb építészeti gyöngyszeme a Kőbányai Zsinagóga.

Kőbánya, Budapest peremkerülete nevéből adódóan sokáig csak az építőanyagot szolgáltatta a belváros házainak alapanyag bázisaként. Budapest arculatát napjainkig meghatározó és megmaradt épületek köveinek nagyon nagy része származik Kőbánya földjéből.

A szabad kereskedelem, a kapitalista rendszer elterjedése kedvezett a szinte frissen emancipált zsidók számára is, hiszen a fellendülő ipari környezetben könnyen tudtak alkalmazkodni ügyes üzleti érzékükkel. A kerület iparosodása magával hozta a munkásosztály megerősödését is, alakították Budapest, vagy Kőbánya sorsát. Az első hitközségi életről tanúskodó okiratok 1851-ből származnak. Az első hivatalosan bejegyzett zsidó családok a Gábori és Ditz nevű családok voltak. Ezek a családok adták később a kőbányai zsidó hitközség vezetőségét is! A kőbányai hitközség ismert rabbija volt Feuerstein Ábrahám, aki 1886-tól 1891-ig tevékenykedett. Friedmann Adolf rabbi-helyettes követte őt. Néhány évtizeddel később került a hitközség élére Kálmán Ödön rabbi. A századfordulóra jelentősen megnőtt a hitközség lélekszáma, amit csak a világháború és az azt követő zűrzavaros, forradalmaktól sújtott évek zavartak meg. 1921-ben került új rabbi a kerület élére, Boschán Artúr személyében. Az 1920-30-as évekre komoly, nyüzsgő hitközségi élet zajlott a kerületben. A Chevra Kadisa, zsidó iskola, óvoda, ifjúsági zenekar, rendszeresen (kéthavonta) megjelenő hitéleti újság és a mai két legnagyobb zsidó temető (Gránátos utcai ortodox, a Kozma utcai neológ) is ezekben az évtizedekben lett kialakítva. Pontosabban a már meglévő korábbi sírkerteket vásárolta meg a hitközség és bővítette tovább, nem is gondolva arra, hogy ez a két szent hely fogja szolgálni a mai napig sok testvérünk örök nyugalmanak a helyét! Korábban Kőbánya zsidósága kisebb épületekben imádkozott, majd a századfordulót követő években merült fel a gondolata, hogy több más példát alapul véve, a közösség gyűjtésbe kezdjen, és saját zsinagógát építtessen. Így vásároltak telket 1911 tavaszán.

A szecessziós stílusban készült épületet a közösség megbízásából 1907-ben Schöntheil Richárd tervezte, és 1909-től 1912-ig építette fel Sorg Antal építőmester. Ekkoriban a helyi kis parasztházakra emlékeztető lakóépületek között kimagasló volt mind nagyságában, mind pompájában a zsinagóga. A zsinagóga mellett rabbi-lak is volt. A hitközség zsidó magániskolát, szociális, jótékonsági egyesületet, idősök otthonát és még egy majd száz főt befogadó népkonyhát is üzemeltetett a zsinagóga közvetlen környezetében. 1920-ban a tetőszerkezet lángra kapott és teljesen elpusztult, de még abban az évben a közösség pénzből rendbe hozták. A zsinagóga látogatói javarészt odavesztek a világháború borzalmas éveiben, de a visszatért hittestvérek 1964-ig igénybe tudták venni a megmaradt épületet, eddig üzemelt az épület, mint zsinagóga. A kerületi zsidóság fogytával a zsinagóga elnéptelenedett, majd azt követően a hitközség 1966-ban értékesítette.

Eleinte a Magyar Televízió raktárként használta. 1974-ben védetté nyilvánították az építészeti jellege miatt, de az 1980-as évekre olyan erősen leromlott az állapota, hogy valamit tenni kellett végre. A zsinagógát és a hozzá kapcsolódó épületeket 1989-ben vette meg az Evangéliumi Pünkösdi Közösség, akik a Mindenki Temploma nevet adta a volt zsidó kegyhelynek. Adományokból és önkéntes munkával sikeresen felújították, majd 1991 áprilisában átadták az új közösség számára.

Így bár a zsinagóga elvesztette kizárólagos zsidó funkcióját, azonban megmaradt eredeti funkciójának, és mint építészeti remekmű még mindig mementója egy hitéletében gazdagabb korszaknak. Következő állomásunk Újpest lesz.

amelyben szintén sok zsidó vállalt aktív szerepet (ti. sok kétkezi zsidó munkás, kőfejtő és iparos is volt a dolgozók közt!). Másrészről az üzleti ügyekben könnyen kiigazodó, tehetséges zsidók közül sokan váltak iparmágnásokká, vagy gyárosokká, s hosszú évtizedekig aktívan és pozitívan

Dési János

Zsidók az Adria partján

Abban valószínűleg nincs vita, hogy Dubrovnik talán a világ egyik legszebb tengerparti városa. A nagy kék víz, a vörös tetős házak, a várost körbeölelő hegyek. No és a napfény – mert a dalmát tengerpartra általában jó idő esetén szoktunk járni. És persze a régi város közepén ott egy aprócska egykori zsinagóga, ami ma már múzeum. Lessünk ide is be, és tekintsük át az itteni zsidó közösség történetét.

Ami a zsidók itteni történetét illeti, a XIII. század második feléből származó feljegyzések már tartalmaznak utalást arra, hogy itt, az Adria partján éltek zsidók. Az első hiteles beszámoló 1326-ból származik, s eszerint Dubrovnik városa munkát ajánlott egy zsidó orvosnak. Ma az persze már kideríthetetlen, elfogadta-e az ajánlatot az illető. De a XIV. század végéről már rendelkezünk olyan beszámolóval, amely szerint az itteniek zsidó orvosokat alkalmaztak. A zsidók ideköltözését segítette, hogy 1407-ben a dubrovnikai szenátus engedélyezte zsidók letelepedését a városban.

A bevándorlás az 1492-i ún. Alhambra határozat után gyorsult fel, vagyis a zsidók Spanyolországból való kiűzése után. Sok-sok szefárd érkezett akkoriban ide. Egy részük azonban nem maradt itt, hanem továbbállt az ottomán birodalom által elfoglalt területekre, legfőképpen Boszniába. Többségük raguzai hajón érkezett, (Raguza Dubrovnik régi magyar neve) ugyanis élénk kereskedelemben állt a város Spanyolországgal. Ezekben az időkben Dubrovnik komoly, nagyvárosnak számított negyvenezer lakójával. (Manapság 30 ezer körül járhat állandó lakóinak a száma.) Az első aranykor azonban nem tartott sokáig, 1515-ben innen is elűzték a zsidókat, akiket aztán csak fokozatosan, 1532-től engedtek vissza. Hozzá tartozik a történethez, hogy I. Lajos magyar király 1358-ban megszerezte a területet Vencétől, amely 1526-ig a magyar korona részének számított.

A „Raguzai Köztársaságban” lassan újra meglepedő zsidók többsége a város külvárosaiban talált otthonra eleinte. 1540-ben hozták meg az úgynevezett gettó rendeletet, amely szabályozta lakóhelyüket. 1545-től a zsidó közösségnek adót kellett fizetnie a gettóban épült házaiért, ahol laknia kellett. Ezekben az időkben virágzott a gazdaság, a város fejlődött, a zsidó közösség is erősödött. A zsidó temetőről az első említést 1612-ből találjuk.

A XVI. században írnak helyi források először a városon belül mű-

ködő „Zsidó kútról”, amit a zsidó közösség használt elsősorban. A horvát történetírás ma úgy tartja, ezekben az időkben a zsidók, Európa más részeihez képest, nyugodtan és biztonságban élhettek ezen a vidéken. Persze, minden viszonylagos, a krónikák legalább három, zsidók elleni vérvádról tudnak – amelyek végén a vádlottakat alapos inkvizíciós kínzás után kivégezték vagy nagyon súlyos börtönbüntetésre ítélték. 1724-ben az újonnan kinevezett katolikus érsek jó néhány Talmudot és más „zsidó irományt” vetetett máglyára, majd büszkén jelentette a Vatikánnak, hogy tiltott könyveket sikerült megsemmisítenie.

A XVIII. században nagyjából 6 ezer lakosa lehetett Raguzának, közülük valamivel több, mint 200 zsidó. Ennek ellenére volt iskola, tanító, folytak esketések. Sőt saját könyvesbolttal is rendelkezett a közösség. A zsidó kereskedők részt vettek hajók üzemeltetésében, a szállításban – eljutva északon egészen

Skandináviáig, de néhányan még Amerikáig is. Szintén találunk zsidókat az első hajózási biztosítótársaságok alapítói között is. Ennek ellenére 1755-ben újabb szigorító rendeleteket léptettek életbe. Megtiltották, hogy zsidók a lezárt gettón kívül éljenek, illetve, hogy éjszaka elhagyják a saját település-részüket. A zsidók teljes egyenjogúságukat először akkor kapták meg, amikor 1806-ban Napóleon erői elfoglalták az Adriának ezt a partját is.

Ám 1815-ben az osztrák birodalom visszaszerezte és azon nyomban

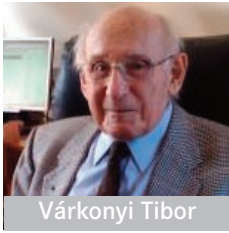
vissza is vonta az egyenjogúsító rendeletet. Így aztán a teljes egyenlőséget már csak a XIX. század második felében, a horvát jogszabályok alapján kapták vissza a zsidók.

A második világháború idején az olaszok foglalták el Dubrovnikot, ami relatív védelmet jelentett, ugyanis, szemben a fasiszta horvát usztasákkal, az olaszok nem kívánták haláltáborokba deportálni a zsidóságot. Így aztán viszonylag sokan próbáltak ideszökni a fel-

ként, vagy felcserként működtek közre a németellenes háborúba. Körülbelül 180-200-ra teszik azok számát, akiket nem tudtak még idejében kimenekíteni Rabról, őket a németek koncentrációs táborokba deportálták és meggyilkolták.

Az itteni zsidók történetét, néhány érdekes, jellemző tárgy bemutatásával együtt ismerhetjük meg az egykori régi szefárd zsinagógából kialakított és a délszláv háború után újjáépített múzeumban. A múzeum hol máshol lenne, mint a Zsidó utcában (Zudioska ulica) az óváros egy keskeny kis sikátorában. Régen ez az utca a gettóhoz tartozott és kapuval volt lezárva az eleje.

A barokk stílusban megmaradt zsinagóga-múzeum a második legrégibb Európában (egy prágai megelőzi.), de ha mindenképpen elsőbbségre törrünk, akkor a legrégibb szefárd zsinagóga, amit még ma is használnak. A többszintes épületben néhány lépcsőn kell felszaladnunk, hogy magába a gyülekezet termébe jussunk. A XVII. század végén, amikor barokk stílusban építették át, készült külön női karzat és a közepén álló bimah. A Tóraszekrényben rejtőzik egy olyan tekercs, amelyet a hagyomány szerint még 1492-ben Spanyolországból menekítettek ki. A zsinagógát szépen karbantartják, örömmel fogadják a turistákat és mutogatják meg a szerény, de tisztességes gyűjteményt. Persze, beletéti díj van, s ez alól még annak sem adnak felmentést, aki a szombatra hivatkozik szombatkor. Sebj, megéri megnézni, ha már úgyis itt járunk Dubrovnikban.

Várkonyi Tibor

Andrassew Iván emlékére

Természetesen másképpen, más hőfokon és érzülettel, de életemben mindig ugyanolyan jelentőséget tulajdonítottam a barátságnak, akár a szerelemnek. A meghittség, az egyetértés keresése hasonló fontosságú lehet két egymemű társ esetében is, mint férfi és nő között, más hőfokon persze, és más harmónia keresésével. Hosszúra sikeredett életemben két esetben sikerült elérnem ezt, és aligha véletlen, hogy mindkétszer szakmai egymásra találással is kísértén.

Mindkétszer a véletlen hozta így, meglehetősen nagy idő különbséggel. A rákosizmus zaklatott viszonyai között, az 1950-es évek kezdetén a körülmények sodrásával az MTI külpolitikai szerkesztőségébe vetődtem. Vegyes társaságba; voltak vakbuzgó kommunisták, akik nem láttak, nem hallottak, nem mindig gonosz indulatok vezették őket, csak a rövidlátás. Itt akadtam össze Korolovszki Lajossal, ezzel a nyurga és hallgatag kollégával, aki-ről megtudtam, londoni tudósítói posztról hívták haza, mert arra gyanakodtak, apósa jóban volt a Rajk-perben becukott Justus Pállal. Csakhamar kiderült, egy hullámhosszon vagyunk. Társaink, feleségeink is. Nagyon hosszú, életre szóló barátság nem lehetett belőle, tragédia vetett véget neki. Las utaztában vonat alá esett, szörnyet halt. Esztendőig hányódtam a politika és a magánélet viszontagságaiban, -nem is rosszul, - csodálatos feleség, család kísért, derék két fiú, de barátra nagyon sokáig nem leltem. Holott igazán hiányzott, akivel őszintén szót lehet érteni.

A később történetekben is természetes szerepük volt a politika hányatatainak is. Úgy hozta, ahová a sors vetett, később kivétel nélkül jobboldali redakció lett, menedékhelyet, egyetértést kellett keresnem. Így jutottam el a Népszavához, amely kezdő újságíró éveimet is idézte, hiszen az 1940-es évek végén az akkori Népszava székházában kezdtem, amolyan mellékes szociáldemokrata délutáni napilapnál. A mai Népszavához Németh Péter főzerkesztő szegődtetett el, a publicisztikai rovatot szemelte ki szűkebb munkahelyemül. Bevitt és bemutatott új környezetembe és új „főnökömhöz”, amit azért illeszték idézőjelek közé, mert nyomban úgy éreztem, Andrassew Iván azonnal a barátom lett. Ez volt szubjektív érzésem és úgy hiszem, kicsit én is neki. Az első pillanattól egy hullámhosszon találtuk magunkat. Hosszú évekkel Las után.

Pedig külsőre akár tűz és víz. Iván erőteljes testalkatú, nagydarab férfi,

magam nem cingár ugyan, de hozzá képest apró, jelentéktelen. Neki zengő, kemény basszus hangja, én sem tenor, de zeneileg szólva más „fach”. Mindennek ellenére csakugyan azonnal szót értettünk, holott személyesen először láttuk egymást. Nem ismeretlenül, hiszen a „szakmában” ki nem ismerte Andrassew Iván nevét, munkásságát, szemléletét, miként én sem voltam előtte teljesen ismeretlen, hallott valamit füttyörészni rólam. Ezért

éreztem, megelőlegezte a bizalmat. Az ismeretség első perceiben nem sokat fecsegtünk, mód sem lett volna rá, csak halványan idéződik föl, talán éppen írt is valamit, azt kellett befejeznie, a lapkészítéskor mindig a pillanat lázában. Másnap kellett munkába állnom, pontosan nem emlékszem, nyomban írom is kellett volna, azt hiszem igen, hiszen arra szegődtem el. Meg szerkesztésre. Írásban háromféle feladat várt mindekit: az úgynevezett kisvezér vet hosszasan terjedelemben, egyetlen gondolat köré, s azt érvelni kellett. Ennél igényesebb a „nagypubli”, háromszor annyi szóban és betűben, igazi gondolatgazdagságban. A

harmadik amolyan köztes műfaj, a tárca, szubjektív jegyzet, kis irodalmi pennát is megkíván, már attól, akinek egyáltalán van. Iván mindebben elismerten nagymester volt, még politikai ellenfelei által is, aki tehát a búvkörébe került, az maga is igyekezett erre törekedni. A munka azt kívánta, Iván, mint főnök előre ismerje, milyen kézirat vár rá, a kisvezér szűk gondolatát is, a nagypubli ívét, és a tárca szubjektivitását egyaránt. Nem szósz-

természetesnek tartotta, hogy munkatársai is azok. Nem bölcsekedni kell, dolgozni okosan, célra törőn. Így alakult folyamatosan, hogy a Népszava publicisztikai rovata szellemi műhely volt, igényes, nem cifrálkodó, magamutogató, lényegre törő, mert ilyen volt Iván, ilyennek várta el kollégáitól is. Nem hierarchikus „munkaviszonyban”, hanem természetességgel, ahogyan teremtdöttünk.

Igen, magától értetődő volt ez, olyan szellemi igényesség, ahogyan a test logikusan sejtekből épül föl. Iván baloldalisága nem párthoz kötődött. Lendvai Ildikó írta róla, hogy amikor ő volt a pártelnök, hányszor kapott Ivántól levelet, őszintén szidta össze, ha úgy vélte, az MSZP nem mindig a legbölcsebben döntött. Ha régi emlékeimben tapogatózom, a ma világában a távoli múltba, egyetlen név jut eszembe, Mónus Illésé. Személyesen sajnos nem ismerhettem, mert kölyök voltam még, amikor a gazemberek meggyilkolták, de ismerem özvegyét, Koronya Jolánt. Anyósomnak, a másik csodálatos asszonynak volt a barátnője, gyakran járt nálunk és mesélt. A férjéről, a bámulatos baloldali emberről, aki a vész napjait főzerkesztője volt a Népszavának, tisztánlátó tudós és gyakorlati politikus. Amikor már évekig együtt dolgoztunk Ivánnal az új Népszavánál, még a Könyves Kálmán körúton, a parányi szobában, és „leálltunk” beszélgetni, Mónus Illés jelent meg előttem, ahogyan Jolán néni földézte. És még valaki, akit Ivánnak köszönhetek. Az idős Fejtő Ferenc. Párizsból küldte hetenként egyszer-kétszer az írását, mint franciásnak, Iván „nekem adta”, szerkeszsem. Ferivel emiatt gyakran beszélünk, élmény volt minden ilyen csevegés, miként Ivánnal. Múlt szombaton, amikor a Szent István parkban Feri szobránál, Iván emlékére gyűjtöttunk mécsket,ők ketten együtt jelentek meg előttem.

Köszönettel, hogy ismerhettem őket, és valamennyire mindkettőjüket a barátomnak tudhattam.

